

KS. SŁAWOMIR AŁASZEWSKI

MODLITWA MAŁŻEŃSKA W UJĘCIU TEOLOGICZNYM I NA PODSTAWIE BADAŃ EMPIRYCZNYCH

THE PRAYER OF A MARRIED COUPLE IN A THEOLOGICAL VIEW
AND ON THE BASIS OF EMPIRICAL RESEARCH

A b s t r a c t. Prayer is one of the fundamental manifestations of home church. Shared prayer of husband and wife is the core and a pillar of family prayer. The sacrament of matrimony makes a married couple's prayer unique and incomparable to prayer of any other two people. Sacramental bonds of matrimony unite man and woman in all spheres of their life. The Saviour, constantly present between the married couple through the sacrament of matrimony, praises the Father in the Holy Spirit. The prayer of a married couple is joining in the prayer of Jesus Christ, it is the worship of the Father in the love of the Holy Spirit. The prayer of a married couple is experiencing the communion in the Holy Spirit. It is also a shared calling to God the Father, whose children both the husband and the wife are. What married couples value most in their marital prayer is the very fact of a shared meeting with God. In the prayer they experience His presence between them in a special way. Many value the possibility of saying their prayers aloud and listening to what their spouse is praying for. They believe their shared prayer to be conducive to marital unity and love.

Key words: marital prayer, the sacrament of matrimony, the marriage, prayer, the domestic Church, family.

Jednym z podstawowych przejawów życia Kościoła, również Kościoła domowego jest modlitwa. Można powiedzieć, że nie ma Kościoła Chrystusowego bez modlitwy. Dotyczy to również Kościoła, który gromadzi się w domu. Rodzina jest Kościołem domowym m.in. dlatego, że jest wspólnotą modlitwy.

Ks. dr SŁAWOMIR AŁASZEWSKI – wykładowca WSD w Pelplinie oraz Podyplomowego Studium Teologii w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu; adres do korespondencji: ul. Rokicka 1, 83-110 Tczew.

Modlitwa jest przejawem realizacji kapłańskiej, kultycznej funkcji Kościoła. Chrystus udziela wszystkim członkom swojego Ciała władzy realizowania tego kultu, który On sam określał jako oddawanie czci Ojcu w Duchu i prawdzie (por. J 4, 23)¹.

We współczesnych społeczeństwach świata zachodniego prawda o duchowej płaszczyźnie życia rodzinnego jest często zapominana, a czasem wręcz świadomie lekceważona. Warto więc podjąć refleksję nad modlitwą jako nieodzowną częścią życia rodziny chrześcijańskiej. Rodzina jest wspólnotą modlitwy, ponieważ jest małą wspólnotą Kościoła. Potrzeba, aby rodzina urzeczywistniała się jako Kościół, gromadząc się na modlitwie małżeńskiej i rodzinnej. Wspólnota Kościoła domowego zbiera się na modlitwie wokół Jezusa Chrystusa, który zapewnił, że gdzie są dwaj albo trzej zebrani w imię Jego, tam On jest pośród nich (por. Mt 18, 20). Klemens Aleksandryjski, odnosząc to zdanie do życia rodzinnego, uważał, że „dwoje” to małżeństwo, natomiast „trzech” to kobieta, mężczyzna i dziecko². Jezus Chrystus zapewniał też o skuteczności takiej modlitwy, mówiąc: „jeśli dwaj z was na ziemi zgodnie o coś prosić będą, to wszystkiego użytych im mój Ojciec” (Mt 18, 19)³.

Pierwszą wspólnotę modlitwy w rodzinie tworzą mąż i żona. Modlitwa małżonków jest rdzeniem modlitwy rodzinnej. W laicyzującym się współczesnym świecie warto odkrywać duchową rzeczywistość życia małżeńskiego. Taka refleksja może być bowiem odpowiedzią na poszukiwanie głębokiej bliskości między mężem i żoną. Duchową głębią tej bliskości jest odniesienie małżonków do każdej z osób Trójcy Świętej. To wspólne odniesienie małżonków do Trójjedynego Boga jest zakotwiczone w sakramencie małżeństwa. Modlitwa małżonków do Boga nie jest tylko jakąś dodatkową pobożną praktyką, ale celebracją sakramentu małżeństwa. Staje się przez to witalnym źródłem życia całej rodziny. Celem podjętej refleksji jest nie tylko refleksja teoretyczna, ale także prezentacja wyników badań empirycznych przeprowadzonych przez autora tego artykułu w 2009 r. wśród małżonków diecezji pelplińskiej na temat modlitwy w rodzinie. Przeprowadzone badania ankietowe pokazują skalę praktykowania modlitwy małżeńskiej, jej mocne i słabe strony, a także duże bogactwo doświadczenia modlitwy w małżeństwie i rodzinie.

---

¹ J a n P a w e ł II. *Uczestnictwo świeckich w kapłaństwie Chrystusowym*. Rzym 15. 12.1993. „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 15:1994 nr 2 s. 48.

² Zob. K l e m e n s A l e k s a n d r y j s k i. *Kobierce zapisków filozoficznych dotyczących prawdziwej wiedzy*. T. 1. Warszawa: Instytut Wydawniczy PAX 1994 s. 267-268.

³ Zob. Z. Z a r e m b s k i. *Modlitwa w życiu rodziny w świetle adhortacji „Familiaris consortio”*. „Ateneum Kapłańskie” 148:2007 nr 588 s. 267-277.

I. MODLĄCY SIĘ MAŁŻONKOWIE W ODNIESIENIU DO OSÓB TRÓJCY ŚWIĘTEJ

Małżeństwo jest specyficzną i niepowtarzalną wspólnotą modlitwy. Nie ma żadnej innej wspólnoty dwojga ludzi tak dalece zjednoczonych ze sobą. Biblia określa to zjednoczenie, używając sformułowania: „stają się jednym ciałem” (Rdz 2, 24). Chodzi tu jednak o coś więcej niż tylko o jedność ciała. To określenie ukazuje małżeństwo jako „wcieloną” komunie osób (*communio personarum*)⁴. Zbawiciel ustanawiający prawo Nowego Przymierza potwierdza tę jedność, mówiąc: „A tak już nie są dwoje, lecz jedno ciało. Co więc Bóg złączył, niech człowiek nie rozdziela” (Mt 19, 6). Mąż i żona zostają zjednoczeni, a ich więź zostaje uświęcona tak dalece, że staje się rzeczywistym obrazem relacji Chrystusa i Kościoła (por. Ef 5, 21-33)⁵. Małżonkowie powinni zabiegać o to, aby ta sakramentalna jedność dwojga często stawała się jednością modlitwy⁶. W modlitwie małżeńskiej objawia się bowiem szczególnie odniesienie małżonków do każdej z osób Trójcy Świętej.

Jezus Chrystus, łącząc mężczyznę i kobietę we wspólnotę sakramentalną, tworzy w ten sposób jakby nowe sanktuarium. Jest nim związek, poprzez który i w którym Chrystus chce składać Ojcu swoje synowskie uwielbienie i przebłaganie⁷. Nie jest to modlitwa dwóch przypadkowo zebranych osób, ale jest ona zakorzeniona w sakramencie małżeństwa, przez który Syn Boży uświęcił ich związek i jest w szczególny sposób między nimi obecny. Modlitwa małżonków opiera się na wierze w Chrystusa, który jest drogą do

---

⁴ J a n P a w e ł II. *Znaczenie pierwotnej jedności mężczyzny i kobiety (II)* s. 37: „Ta jedność poprzez ciało («i będą oboje jednym ciałem») posiada wieloraki wymiar: wymiar etyczny, który zostaje potwierdzony przez odpowiedź Chrystusa daną faryzeuszom (zob. Mt 19; por. także Mk 10), a także wymiar sakramentalny, ściśle teologiczny, co potwierdzają słowa św. Pawła z Listu do Efezjan (zob. Ef 5, 29-32), które odnoszą się także do tradycji proroków (Ozeasz, Izajasz, Ezechiel). Jest tak dlatego, ponieważ ta jedność, która się urzeczywistnia poprzez ciało, wskazuje od początku nie tylko na «ciało», lecz także na «wcieloną» wspólnotę osób — *communio personarum* — i tej wspólnoty od początku się domaga”. Określenie „jedno ciało” dotyczy również relacji przymierza zawartego między małżonkami. Zob. J a n P a w e ł II. *Cudzołóstwo – zafalszowaniem znaku i zerwaniem osobistego przymierza*. Rzym 27.08.1980. W: *Katechezy Ojca Świętego Jana Pawła II. Teologia małżeństwa*. Red. W. Zega. Kraków: Wydawnictwo „M” 1999 s. 128.

⁵ Zob. J a n P a w e ł II. Adhortacja apostolska *Familiaris consortio* o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym. 22.11.1981 nr 13.

⁶ J a n P a w e ł II. List do rodzin *Gratissimam sane* z okazji Roku Rodziny. 02.02.1994 nr 10 [dalej cyt.: LdR].

⁷ [Bez autora]. *Modlitwa małżonków*. Kraków 1999 s. 9.

Ojca. Jezus Chrystus, dzięki sakramentowi małżeństwa, włącza małżonków w swoją synowską modlitwę. Mąż i żona, jako dwoje dzieci Bożych, łączą się w duchu Syna Bożego, który w ich sercach wzbudza modlitwę „Abba, Ojczy” (zob. Rz 8, 15; Ga 4, 6). Na wzór Jezusa Chrystusa, w Duchu Świętym, zgodnie jednymi ustami wielbiąc Boga Ojca (Rz 15, 6), małżonkowie mogą wołać: Abba, Tato, bądź uwielbiony w naszym życiu i błogosław Twoim dzieciom, na naszej wspólnej drodze życia małżeńskiego i rodzinnego. Jednocześnie Ojciec przyjmuje ich modlitwę jako płynącą z ich miłości, uświęconej i przeobrażonej przez miłość Jego Syna. Małżonkowie przychodzą na modlitwę w duchu dziecięctwa Bożego, zjednoczeni sakramentalnie, pragnąc jeszcze głębszego zjednoczenia serc. W relacji do Boga Ojca zawsze stają jako jedność, nosząc w sercu współmałżonka, którego każde z nich otrzymało pod opiekę. Miłe Bogu jest to, że z małej komórki Kościoła domowego tryska modlitwa⁸.

W sakramencie małżeństwa mąż i żona zostali przez Boga złączeni ze sobą na poziomie duchowym, w głębi ich jestestwa. Nie jest to jedność tylko na poziomie odczuć czy uczuć, ale także na poziomie duchowej głębi istoty ludzkiej⁹. Modlitwa małżeńska jest wyrazem tej duchowej bliskości. Małżonkowie swoją jedność urzeczywistniają na poziomie wzajemnej relacji osób poprzez siły pochodzące od ducha, ostatecznie można powiedzieć od Ducha Świętego¹⁰. Z tej jedności, którą w sakramencie małżeństwa czyni Duch Święty, i ciągle chce czynić w trakcie życia małżeńskiego wynika zadanie, a jednocześnie przywilej, wspólnej modlitwy męża i żony. Modlitwa małżonków jest zaproszeniem Ducha Świętego do ich małżeńskiego i rodzinnego życia. Powinno towarzyszyć tej modlitwie przekonanie, że „Duch daje życie, ciało na nic się nie przyda” (J 6, 63). Duch Święty jest Duchem ożywiającym miłość, umacniającym doświadczenie jedności, pozwalającym rozpoznać wolę Bożą dotyczącą życia

---

⁸ P. D e s c o u v e m o n t. *Przewodnik po trudnościach życia małżeńskiego*. Kraków: Wydawnictwo „M” 2000 s. 108.

⁹ Dlatego trudności pochodzące z innych poziomów osobowości ludzkiej, rozumu czy uczuć, nie sięgają tej głębi i tym samym nie tłumaczą rezygnacji ze wspólnej modlitwy. *Modlitwa małżonków* s. 11-12.

¹⁰ J a n P a w e ł II. *Dar czci wobec tego co święte*. Rzym 14.11.1984. W: *Katechezy Ojca Świętego Jana Pawła II. Teologia małżeństwa* s. 428: „Odpowiada to powołaniu człowieka do małżeństwa. Ci «dwoje», którzy wedle najpierwotniejszego wyrażenia Biblii mają «być jednym ciałem» (Rdz 2, 24), nie mają w inny sposób urzeczywistnić tej jedności na właściwym dla siebie poziomie osób (*communio personarum*), jak tylko poprzez siły pochodzące od ducha: w ostatecznej analizie – od Ducha Świętego, który oczyszcza, ożywia, umacnia i doskonali siły ducha ludzkiego. «Duch daje życie, ciało na nic się nie przyda» (por. J 6, 63)”.

małżeńskiego i rodzinnego. W Duchu Świętym małżonkowie zostają włączeni w modlitwę Jezusa Chrystusa, aby wielbić i chwalić Boga, słuchać Go i prosić o łaskę coraz głębszego przeżywania sakramentu małżeństwa¹¹.

W życiu małżeńskim są rzeczywistości, których małżonkowie powinni podejmować się razem, angażując się w nie fizycznie, psychicznie, emocjonalnie i duchowo¹². Należy do nich niewątpliwie również modlitwa. Dla pełnego wymiaru zjednoczenia w modlitwie konieczne jest, aby dokonywała się ona nie tylko w wymiarze ducha, ale również w fizycznej bliskości małżonków. Dzięki temu modlitwa małżonków jest widoczną dla oczu manifestacją tego, że małżeństwo sakramentalne jest nie tylko wzajemnym oddaniem się mężczyzny i kobiety, ale ich wspólnym poświęceniem się Chrystusowi. Chrystus oddaje cześć Ojcu i wraz z małżonkami i przez nich wstawia się za światem i działa przez małżonków, zbawiając świat¹³. Kiedy małżonkowie podejmują wspólną modlitwę małżeńską, potwierdzają sobie i Bogu, że ich duchowa jedność jest uczyniona przez Boga i od Niego jest zależna¹⁴.

II. MODLITWA MAŁŻEŃSKA CELEBRACJĄ SAKRAMENTU MAŁŻEŃSTWA

Modlitwa małżeńska jest jednym z istotnych sposobów celebracji sakramentalnego małżeństwa, a nie jedynie dodatkiem do wspólnego życia. We wspólnej modlitwie męża i żony urzeczywistnia się sakramentalne życie małżonków. Małżonkowie modląc się wspólnie, powtarzają sobie i Bogu sakramentalne „tak”¹⁵. Dzieje się to symbolicznie przez sam fakt modlitwy, a czasem dokonuje się to w sposób dosłowny, kiedy małżonkowie w trakcie mo-

---

¹¹ Zob. [Bez autora]. *Modlitwa małżonków*. Domowy Kościół. List do wspólnot rodzinnych. Kraków 1976 nr 2. *Wydanie zebrane*. T. 2. Kraków 2003 s. 5.

¹² M. G u z e w i c z. *Małżeństwo – tajemnica wielka. Rozważania o małżeństwie na podstawie wybranych fragmentów Pisma Świętego*. Poznań: Inicjatywa Wydawnicza „Jerozolima” 2005 s. 47.

¹³ S. W a r z y s z k i e w i c z. *Małżeństwo drogą świętości. Duchowość małżeńska w doświadczeniu Equipes Notre Dame*. Kraków: Wydawnictwo Księży Sercanów 2005 s. 84.

¹⁴ G u z e w i c z. *Małżeństwo – tajemnica wielka* s. 47: „W małżeństwie, szczególnie właśnie w sferze modlitwy, nie ma osób pojedynczych, jest coś jednolitego, scalonego przez Boga w sposób trudny po ludzku do wytłumaczenia. [...] Małżonkowie kłękają obok siebie i jako ten «duchowy organizm» potwierdzają sobie i Bogu, że taki sposób ich życia (w duchowej jedności małżeńskiej) jest całkowicie od Stwórcy zależny”.

¹⁵ W a r z y s z k i e w i c z. *Małżeństwo drogą świętości* s. 84.

dlitwy wypowiadają słowa przysięgi małżeńskiej. Modlitwa małżeńska jest kluczem do wielkiego bogactwa sakramentu małżeństwa. Rzeczywistość sakramentalna, w której uczestniczą małżonkowie, jest skarbnicą Bożych darów, które małżonkowie dzięki modlitwie wydobywają, aby stały się ich udziałem¹⁶. Modlitwa jest podstawowym sposobem stałej współpracy małżeństwa z Bogiem i jest ważnym znakiem potwierdzającym otwartość na łaskę nadprzyrodzoną wnikającą do wszystkich dziedzin życia¹⁷.

Modlitwa małżeńska powinna być wspólnym wsłuchiowaniem się w głos Chrystusa. Ma ona powodować lepsze zrozumienie myśli, uczuć i pragnień Zbawiciela, aby utożsamiając się z nimi, wspólnie wyrazić je Bogu. Modlitwa ma powodować włączenie się małżonków w zbawcze działanie Jezusa Chrystusa w Duchu Świętym. To wiąże się z ważnym rysem modlitwy małżeńskiej, jakim jest wspólne poszukiwanie woli Bożej¹⁸. Małżonkowie są zaproszeni, aby wspólnie słuchać tego, co mówi Bóg¹⁹. W ten sposób modlitwa staje się ciągłym oddaniem się Bogu do dyspozycji. On chce prowadzić przez życie tych, którzy Jemu się powierzają. Powierzenie swojego życia Bogu oznacza wyrzeczenie się dysponowania sobą i wyzbycie się poczucia własności w stosunku do siebie samego. Oznacza to zdanie się na wolę miłującego Boga i pozostawienie do Jego dyspozycji swojego ciała, rozumu, serca, woli i całego życia, aby dysponował człowiekiem według własnego upodobania²⁰.

Gotowość pełnienia woli Bożej jest istotą życia z Bogiem każdego człowieka, ale w małżeństwie istnieje potrzeba wspólnego poszukiwania woli Bożej w odniesieniu do spraw związanych z całą rodziną. Małżonkowie, którzy otrzymali od Boga odpowiedzialność za losy rodziny, powinni wspólnie zawierzać się Jego prowadzeniu i na modlitwie czerpać natchnienia dotyczące decyzji osobistych i rodzinnych. Jan Paweł II uważał, że modlitwa w rodzinie, a szczególnie w małżeństwie, jest wręcz „gwarancją jedności

---

¹⁶ *Modlitwa małżonków* s. 21.

¹⁷ G u z e w i c z. *Małżeństwo – tajemnica wielka* s. 47.

¹⁸ *Domowy Kościół. I rok pracy. Konspekty spotkań. Materiały studyjne*. Krościenko 2006 s. 33.

¹⁹ *Modlitwa małżonków* s. 9: „Modlitwa jest uprzywilejowanym sposobem konkretyzowania w aktualnej chwili naszego sakramentu małżeństwa. Stajemy przed Panem razem i jako małżeństwo oddajemy się do Jego dyspozycji, prosimy o łaskę, wypełnienie Jego woli, dotyczącej naszego małżeństwa. [...] Duch Święty tchnie na jedno z nas, a raz na drugie. Wówczas stajemy się światłem dla współmałżonka”.

²⁰ [Bez autora]. *Namiot spotkania*. Domowy Kościół. List do wspólnot rodzinnych. Kraków 1976 nr 3. *Wydanie zebrane*. T. 1. Kraków 2003 s. 117-118.

w stylu życia zgodnym z wolą Boga²¹. Znaczną pomocą w odczytywaniu woli Bożej jest czytanie i rozważanie Pisma Świętego. Znajomość Chrystusa, tego Kim był i Kim nadal jest, pozwala patrzeć na całe życie małżeńskie i rodzinne w świetle Ewangelii²².

W modlitwie małżeńskiej wyraża się i pogłębia miłość między mężem a żoną, której Chrystus nadaje wymiar nadprzyrodzony. Ich miłość, budowana w ciągu dotychczasowego życia, niedoskonała i chwiejna, w momencie sakramentu małżeństwa otrzymuje „zaczyn miłości doskonałej Chrystusa ku Ojcu”²³. Ta przebóstwiona miłość domaga się codziennego pokarmu. Pokarmem tej miłości jest wzmacnianie komunii z Bogiem. Modlitwa małżonków to hołd miłości małżeńskiej oddany miłości Boga, który pierwszy umiłował (por. 1 J 4, 19). Wspólna modlitwa męża i żony każdorazowo otwiera na przyjęcie łaski sakramentu małżeństwa²⁴. Budzi świadomość, że miłować tak jak On, można tylko w Nim. W czasie modlitwy małżonkowie odkrywają siebie jako oblubieńców włączonych w miłość Chrystusa. To, co ślubowali: miłość, wierność i uczciwość małżeńską oraz że się nie opuszczą aż do śmierci, możliwe jest do zrealizowania tylko w wymiarach pięknej miłości, której można nauczyć się przez modlitwę. Miłość ta bowiem jest zawsze jakimś wewnętrznym ukryciem z Chrystusem w Bogu i tu może działać Ducha Święty, źródło pięknej miłości. On też rozlewa tę miłość w sercach oblubieńców (por. LdR 10).

III. MODLITWA MAŁŻEŃSKA WITALNYM ŹRÓDŁEM ŻYCIA CAŁEJ RODZINY

Można powiedzieć, że małżeństwo jest dla rodziny tym, czym serce dla ciała. W konsekwencji modlitwa małżeńska jest witalnym centrum rodziny i modlitwy rodzinnej, jest jej trwałym fundamentem. Modlitwa rodzinna wynika z modlitwy małżeńskiej i jest jej owocem²⁵. Kiedy do małżonków dołączają dzieci, przeradza się ona w modlitwę rodzinną, zawsze jednak rdze-

---

²¹ J a n P a w e ł II. *Uczyńcie z waszej rodziny kartę Ewangelii. Przesłanie Ojca Świętego Jana Pawła II na IV Światowe Spotkanie Rodzin w Manili*. Manila 25.01.2003. „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 24:2003 nr 3 s. 13-14 s. 14.

²² J a n P a w e ł II. *Ecclesia in Europa*. Posynodalna adhortacja apostolska o Jezusie Chrystusie, który żyje w Kościele, jako źródło nadziei dla Europy. 28.06.2003 nr 78.

²³ *Modlitwa małżonków* s. 12.

²⁴ *Domowy Kościół. I rok pracy. Konspekty spotkań* s. 32.

²⁵ W a r z y s z k i e w i c z. *Małżeństwo drogą świętości* s. 87.

niem i ośrodkiem modlitwy w rodzinie powinna być modlitwa małżonków, rodziców²⁶. Modlitwa gromadząca rodzinę na spotkaniu z Bogiem jest już nie tylko znakiem łączności z Kościołem Chrystusowym, ale doświadczeniem wspólnoty Kościoła w gronie rodziny. Jest zewnętrznie widocznym, świętym zwołaniem w imię Pana. Mianem Kościoła domowego jest już określane samo małżeństwo chrześcijańskie. W konsekwencji modlitwę małżeńską można traktować jako modlitwę Kościoła, który gromadzi się w domu. We wspólnocie poszerzonej o dzieci modlitwa ta jest pełniejszym doświadczeniem bogactwa Kościoła. Rodzi się na niej autentyczne „my”, które przekracza nawet granice czasu (por. LdR 10). Modlitwa jest najwyższym sposobem potwierdzenia tego, że rodzina została obdarowana przez Boga w sposób bezinteresowny i jest też wyrażeniem dziękczynienia za to obdarowanie²⁷. Modlitwa rodzinna jest podstawowym potwierdzeniem a zarazem umocnieniem podmiotowości rodziny. W modlitwie objawia się nadprzyrodzony, zbawczy wymiar rodziny. Modlitwa służy też ugruntowaniu duchowej spistości rodziny, przyczyniając się do tego, że rodzina staje się silna Bogiem (por. LdR 4).

IV. MODLITWA MAŁŻEŃSKA NA PODSTAWIE BADAŃ EMPIRYCZNYCH

Dla zobrazowania bogactwa doświadczenia modlitwy małżeńskiej przytoczone zostaną wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród małżonków diecezji pelplińskiej w roku 2009. Celem badań było poznanie skali praktyki modlitwy małżeńskiej wśród osób, które nie należą do żadnej grupy formacyjnej oraz należących do ruchu Domowy Kościół.

Kwestionariusz ankiety kierowany był do małżonków żyjących w sakramentalnym związku małżeńskim i posiadających co najmniej jedno dziecko we wczesnym wieku szkolnym (6-13 lat). Kwestionariusz rozprowadzono wśród małżonków, którzy nie należą do żadnej grupy formacyjnej (NGF), oraz wśród osób należących do ruchu Domowy Kościół (NDK). Respondentów poproszono, aby każdy z małżonków oddzielnie wypełnił swój kwestionariusz ankiety. W różnych częściach diecezji pelplińskiej rozprowadzono 1100 ankiet, z czego do autora badań wróciły 403 ankiety. Do dalszej analizy

---

²⁶ *Modlitwa małżonków* s. 3-4.

²⁷ J. B a j d a. *Rodzina miejscem Boga i człowieka. Wokół zagadnienia integralnego powołania rodziny*. Łomianki 2005 s. 78.

zakwalifikowano 356 ankiet (178 małżeństw), w tym 216 ankiet wypełnionych przez małżonków nienależących do żadnej grupy formacyjnej i 140 ankiet wypełnionych przez małżonków należących do ruchu Domowy Kościół. Odrzucono ankiety osób, których współmałżonek nie zdecydował się udzielić odpowiedzi, oraz ankiety małżonków należących do innych niż Domowy Kościół grup formacyjnych. Osoby, które wypełniły ankietę, a nie należą do Domowego Kościoła, okazały się katolikami regularnie uczestniczącymi w niedzielnej Mszy św. W związku z tym badania ukazały różnicę w praktykowaniu modlitwy małżeńskiej między osobami regularnie praktykującymi a również praktykującymi i należącymi do Domowego Kościoła.

Spośród respondentów 23,1% żyje w sakramentalnym związku małżeńskim nie więcej niż 10 lat, 61,4% badanych małżonków jest połączonych węzłem małżeńskim od 11 do 20 lat, natomiast u 15,9% ankietowanych osób staż małżeński wynosi między 21 a 31 lat. Dla 49,7% badanych małżonków środowiskiem zamieszkania jest wieś, dla 19,1% respondentów miasto liczące do 20 tysięcy mieszkańców, natomiast 31,2% badanych mieszka w mieście liczącym powyżej 20 tysięcy mieszkańców. 27,5% respondentów posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe lub niższe, 32,3% wykształcenie średnie, a 40,2% wykształcenie wyższe.

Wyniki badań ankietowych ukazują, że codzienne praktykowanie wspólnej modlitwy męża i żony bez dzieci zadeklarowało 11,5% ankietowanych małżonków. Takiej odpowiedzi udzieliło zaledwie 5,6% osób z grupy NGF i 20,7% badanych z grupy NDK. Sumując procent tych, którzy modlą się ze współmałżonkiem codziennie, i tych, którzy robią to kilka razy w tygodniu, okazuje się, że w miarę regularną modlitwę małżeńską zadeklarowało 28,6% respondentów. Udzielone odpowiedzi znacząco różnicuje przynależność do Domowego Kościoła. Codzienną lub kilkakrotną w ciągu tygodnia modlitwę męża i żony, bez dzieci, zadeklarowało 16,7% osób z grupy NGF i 47,1% badanych z grupy NDK.

Wśród ankietowanych 9,6% małżonków zadeklarowało, że modlą się ze współmałżonkiem bez dzieci kilka razy w miesiącu. Taką deklarację złożyło 4,2% badanych z grupy NGF i 17,9% respondentów z grupy NDK. Sumując tych, którzy deklarują codzienną, kilkakrotną w ciągu tygodnia lub kilkakrotną w ciągu miesiąca modlitwę ze współmałżonkiem, widać, że modlitwą małżeńską, co najmniej kilka razy w miesiącu, modli się o 44,1% więcej osób spośród tych, które należą do Domowego Kościoła (65,0%) od tych, którzy nie należą do żadnej grupy formacyjnej (20,9%).

Okazjonalnie praktykowaną modlitwę małżeńską zadeklarowało 31,7% badanych małżonków (NGF – 35,3%; NDK – 26,4%). Aż 20,2% ankietowa-

nych małżonków przyznało, że nigdy w ich małżeństwie nie pojawia się wspólna modlitwa męża i żony bez dzieci. Znacznie częściej taka sytuacja pojawia się w grupie NGF (30,4%) niż w grupie NDK (4,3%). Uchyliło się od odpowiedzi 9,8% respondentów (NGF – 13,4%; NDK – 4,3%).

Ankietowanych małżonków zapytano również o to, co jest dla nich najcenniejsze w modlitwie ze współmałżonkiem. Odpowiedzi na to pytanie otwarte udzieliło 119 osób, co stanowi 33,4% respondentów. Ogromna większość odpowiedzi dotyczyła doświadczenia jedności małżeńskiej związanej ze wspólnym spotkaniem z Bogiem. Duża grupa ankietowanych małżonków (43 osoby) wyraziła przekonanie, że najcenniejszy w modlitwie małżeńskiej jest dla nich sam fakt wspólnego spotkania z Bogiem. Małżonkowie cenią sobie radość wspólnego klęczenia przed Bogiem i wspólnie przeżyty czas w obecności Boga²⁸. Modlitwa ze współmałżonkiem jest doświadczeniem tego, że Bóg jest obecny tam, gdzie dwaj albo trzej gromadzą się w Jego imię. Respondenci deklarują, że modlitwa małżeńska to dla nich duchowa jedność i łączność z Bogiem. Za cenne uważają to, że w czasie modlitwy oboje otwierają się na Boga, który jest pośród nich²⁹. Za wartościowe uznali również to, że modlitwa ze współmałżonkiem stanowi wspólne wyznanie wiary.

W odpowiedziach dużej liczby respondentów (37 osób) pojawiło się przekonanie, że najcenniejsza w modlitewnym spotkaniu męża i żony jest możliwość wypowiedziania modlitw na głos. Powoduje to, że małżonkowie wspólnie proszą Boga w tych samych intencjach. Ankietowani małżonkowie cenią sobie możliwość głośnego wypowiedziania przez każdego z nich intencji, które odnoszą się do ich codziennego życia³⁰. Ich modlitwa ma formę dziękczynienia za wspólne życie małżeńskie, całą rodzinę i prośby o dalszą opiekę³¹. Modlitwa przybiera również charakter zawierzenia³² i uwielbienia³³. Dla niektórych małżonków

---

²⁸ Najcenniejsze w modlitwie małżeńskiej jest: „wspólne trwanie przed Bogiem”, „wspólne trwanie na modlitwie”, „wzajemne przebywanie z Bogiem”, „wspólne spotkanie z Jezusem”.

²⁹ Najcenniejsze w modlitwie małżeńskiej jest: „to, że razem możemy się otworzyć na Boga, który jest pośród nas”, „my dwoje otwieramy się na Boga”.

³⁰ Najcenniejsze w modlitwie małżeńskiej jest: „ogarnięcie modlitwą naszych wspólnych spraw i potrzeb”, „możliwość głośnego wypowiedzenia naszych wspólnych intencji”, „to, że klęczymy razem i jak jedno powtarzamy na głos tę samą modlitwę”.

³¹ Najcenniejsze w modlitwie małżeńskiej jest: „wspólne dziękczynienie za to, że jesteśmy razem, i prośba o dalszą opiekę dla nas i naszej rodziny”, „dziękczynienie za naszą rodzinę i siebie nawzajem”.

³² Najcenniejsze w modlitwie małżeńskiej jest: „wspólne oddanie naszych spraw Bogu”, „ogarnięcie modlitwą naszych wspólnych spraw i potrzeb”.

³³ Najcenniejsze w modlitwie małżeńskiej jest: „że możemy razem wielbić Boga”.

we wspólnej modlitwie najważniejsza jest wzajemna radość w dzieleniu się słowem Bożym, wspólne oddanie się Jezusowi oraz poznanie Jego woli przez czytanie Pisma Świętego. Kilka badanych osób podkreśliło, że najcenniejsze w modlitwie małżeńskiej jest dla nich to, że słyszą, jakie intencje wobec Boga wypowiada ich współmałżonek. Dzięki temu ma miejsce ukazanie współmałżonkowi własnych pragnień i możliwa jest wspólna modlitwa za siebie³⁴. Dzięki takiej otwartości modlitwa jest jednym ze sposobów małżeńskiego dzielenia się problemami i wyznaniem³⁵.

Odpowiedzi znacznej grupy badanych osób (36 osób) świadczą o przekonaniu respondentów, że wspólna modlitwa męża i żony sprzyja jedności i miłości małżeńskiej. Wielu małżonków odpowiedziało, że najcenniejsze w modlitwie małżeńskiej jest odczuwanie jedności małżeńskiej i poczucie bliskości ze współmałżonkiem. Modlitwa małżeńska jawi się jako doświadczenie i budowanie zgodności, więzi i wspólnoty między małżonkami³⁶. Dla niektórych małżonków modlitwa jest przejawem troski o współmałżonka oraz stanowi okazję do pogłębienia wzajemnego zaufania. Cenne w modlitwie małżeńskiej jest doświadczenie wspólnoty myśli, dążeń, celów i priorytetów³⁷. Modlitwa małżeńska umożliwia stanięcie razem w prawdzie i powoduje wspólny rozwój. Wielu małżonków w swoich odpowiedziach doświadczenie jedności małżeńskiej łączy z otwartością na Boga³⁸, co umożliwi stworzenie prawdziwej wspólnoty przed Bogiem.

Najcenniejsze dla respondentów w modlitwie małżeńskiej jest to, że daje ona poczucie łaski sakramentu małżeństwa, powoduje uświęcenie małżeństwa i uprasza dla małżeństwa błogosławieństwo Boże. Małżonkowie dzięki modlitwie małżeńskiej doświadczają pojednania na wspólnej drodze ku zbawieniu.

---

³⁴ Jedna z żon napisała: „najcenniejsze jest dla mnie to, co mąż mówi do Boga o nas, o naszych relacjach, słabych i mocnych stronach”, natomiast jeden z mężów, napisał, że najcenniejsze jest: „wypowiadanie prośb i podziękowań przez żonę”.

³⁵ Najcenniejsze w modlitwie małżeńskiej jest: „dzielenie się problemami, wyznaniem”, „rozumienie, nasza jedność z Jezusem”. Jeden z respondentów napisał: „my dwoje otwieramy się przed Bogiem, dzięki temu lepiej się rozumiemy”.

³⁶ Modlitwa męża i żony to: „odbudowa i umacnianie małżeństwa”, dla kogoś innego to: „umocnienie w postawie wierności, rozpalenie miłości, doświadczenie jedności oraz wdzięczności”. Jedna z żon napisała, że dla niej modlitwa małżeńska to „prawdziwy kontakt z mężem”. Dla jednego z mężów najcenniejsza w modlitwie małżeńskiej jest: „bliskość mojej żony, odczuwanie jej ciepła, miłości, duże wyciszenie wewnętrzne, odnoszę wrażenie, że Bóg jest wśród nas”.

³⁷ Najcenniejsze w modlitwie małżeńskiej jest: „poczucie jedności, mamy te same cele”.

³⁸ Najcenniejsze w modlitwie małżeńskiej jest: „bliskość nas obojga i bliskość Boga” oraz „umocnienie więzi małżeńskiej, zawierzenie naszego małżeństwa i wierności małżeńskiej Bogu”, „dążenie do jedności z Bogiem i wspólna troska o małżeństwo, rodzinę”, „obecność Boga i żony”.

Dla niektórych badanych małżonków najcenniejsza w doświadczeniu modlitwy ze współmałżonkiem jest wewnętrzna radość z tego, że Bóg się uśmiecha, gdy widzi wspólnie modlących się małżonków³⁹.

Wyniki badań dotyczące doświadczenia modlitwy męża i żony ukazują, że małżonkowie praktykujący tego typu modlitwę cenią w niej wiele różnych wymiarów. Widoczny jest fakt, że wspólne spotkanie męża i żony z Bogiem ma nie tylko wymiar religijny, ale jest przeżywaniem bliskości małżeńskiej. Takie doświadczenie niewątpliwie musi emanować poza małżeństwo na całą rodzinę. Sformułowania małżonków dotyczące ich wspólnej modlitwy są egzemplifikacją teoretycznych założeń teologicznych. Odpowiedzi respondentów wskazują, że modlitwa małżeńska jest rzeczywiście doświadczeniem jedności w Duchu Świętym i wspólnego podążania za Zbawicielem jako dzieci jednego Ojca.

Świadomość pozytywnego wpływu modlitwy na relacje małżeńskie powinna być mobilizacją dla propagowania tej praktyki. Wyniki badań pokazują, że codzienne przeżywanie wspólnej modlitwy męża i żony zadeklarowało zaledwie 11,5% badanych małżonków (NGF – 5,6%; NDK – 20,7%), natomiast deklarację praktykowania jej kilka razy w tygodniu złożyło 17,1% ankietowanych osób (NGF – 11,1%; NDK – 26,4%). Tak nieznaczny procent praktykujący regularnie modlitwę małżeńską jest dużym wyzwaniem zarówno dla duszpasterstwa zwyczajnego, jak i dla ruchu Domowy Kościół. Dobrze ugruntowany teologicznie i poparty przykładami z życia temat modlitwy małżeńskiej powinien pojawiać się w przygotowaniu narzeczonych do przyjęcia sakramentu małżeństwa oraz w homiliach niedzielnych, szczególnie kiedy liturgia słowa porusza temat modlitwy lub temat małżeństwa. W czasie różnego typu rekolekcji małżonkowie, którzy regularnie modlą się razem, powinni dzielić się swoim doświadczeniem jedności duchowej, a także doradcy życia rodzinnego posługujący w poradniach rodzinnych powinni dawać świadectwo modlitwy małżeńskiej w czasie rozmów z wiernymi.

*

Sakrament małżeństwa powoduje, że modlitwa żony i męża jest rzeczywistością wyjątkową, trudną do porównania z modlitwą innych dwóch osób. Chrystus przez małżeństwo sakramentalne tworzy z mężczyzny i kobiety

---

³⁹ „Wewnętrzna radość z tego, że Bóg się uśmiecha, gdy nas widzi”.

jedność przeżywaną przez nich na wszystkich płaszczyznach życia. Sakrament małżeństwa powoduje nieustanną obecność między żoną i mężem Zbawiciela, który oddaje cześć Bogu Ojcu w Duchu Świętym. Modlitwa małżonków jest włączeniem się w tę modlitwę Jezusa Chrystusa, jest oddaniem chwały Bogu Ojcu w miłości Ducha Świętego. Jest ona też czynnikiem jednoczącym męża i żonę w ich wspólnej wędrówce do domu Ojca.

BIBLIOGRAFIA

- D e s c o u v e m o n t P.: Przewodnik po trudnościach życia małżeńskiego. Kraków: Wydawnictwo „M” 2000.
- G u z e w i c z M.: Małżeństwo – tajemnica wielka. Rozważania o małżeństwie na podstawie wybranych fragmentów Pisma Świętego. Poznań: Inicjatywa Wydawnicza „Jerozolima” 2005.
- J a n P a w e ł II: Uczestnictwo świeckich w kapłaństwie Chrystusowym. Rzym 15.12.1993. „L’Osservatore Romano” (wyd. pol.) 15:1994 nr 2 s. 48-49.
- J a n P a w e ł II: Uczyńcie z waszej rodziny kartę Ewangelii. Przesłanie Ojca Świętego Jana Pawła II na IV Światowe Spotkanie Rodzin w Manili. Manila 25.01.2003. „L’Osservatore Romano” (wyd. pol.) 24:2003 nr 3 s. 13-14.
- K l e m e n s A l e k s a n d r y j s k i: Koblence zapisków filozoficznych dotyczących prawdziwej wiedzy. T. 1. Warszawa: Instytut Wydawniczy PAX 1994.
- Modlitwa małżonków. Domowy Kościół. List do wspólnot rodzinnych. Kraków 1976 nr 2. Wydanie zebrane. T. 2. Kraków 2003 s. 82-86.
- W a r r z y s z k i e w i c z S.: Małżeństwo drogą świętości. Duchowość małżeńska w doświadczeniu Equipes Notre-Dame. Kraków: Wydawnictwo Księży Sercanów 2005.
- Z a r e m b s k i Z.: Modlitwa w życiu rodziny w świetle adhortacji „Familiaris consortio”. „Ateneum Kapłańskie” 148:2007 nr 588 s. 267-277.

MODLITWA MAŁŻEŃSKA W UJĘCIU TEOLOGICZNYM I NA PODSTAWIE BADAŃ EMPIRYCZNYCH

S t r e s z c z e n i e

Celem podjętej w artykule refleksji jest analiza teologiczna i prezentacja wyników badań empirycznych przeprowadzonych przez autora w 2009 r. wśród małżonków diecezji pelplińskiej na temat modlitwy w rodzinie. Rdzeniem i filarem modlitwy w rodzinie jest wspólna modlitwa męża i żony. Sakrament małżeństwa powoduje, że modlitwa żony i męża jest rzeczywistością wyjątkową, trudną do porównania z modlitwą innych dwóch osób. Małżeństwo sakramentalne tworzy z mężczyzny i kobiety jedność przeżywaną przez nich na wszystkich płaszczyznach życia. Sakrament małżeństwa powoduje nieustanną obecność między żoną i mężem Zbawiciela,

który oddaje cześć Bogu Ojcu w Duchu Świętym. Modlitwa małżonków jest włączeniem się w tę modlitwę Jezusa Chrystusa, jest oddaniem chwały Bogu Ojcu w miłości Ducha Świętego. Modlitwa małżeńska jest doświadczeniem jedności w Duchu Świętym. Jest ona również wspólnym odniesieniem małżonków do Boga Ojca, którego oboje są dziećmi. Małżonkowie najbardziej cenią sobie w modlitwie małżeńskiej sam fakt wspólnego spotkania z Bogiem. Doświadczają w niej w sposób szczególny Jego obecności pośród nich. Wielu ceni sobie możliwość wypowiedzenia na głos swojej modlitwy i słuchania tego, o co modli się współmałżonek. Uważają oni, że ich wspólna modlitwa sprzyja jedności i miłości małżeńskiej.

Słowa kluczowe: modlitwa małżeńska, sakrament małżeństwa, małżeństwo, modlitwa, Kościół domowy, rodzina.